

Avdelningen för utbildning och arbetsmarknad
Ulrica Runemar

Statsråd Lena Hallengren
Socialdepartementet

För kännedom:
Statsråd Eva Nordmark
Arbetsmarknadsdepartementet

Inspel till aviserad utredning om ekonomiskt bistånd

Sammanfattning

Regeringen har i samband med budgetpropositionen för 2021 aviserat att en utredning ska tillsättas om incitamenten att gå till arbete från försörjningsstöd samt om försörjningsstödet ska kunna göras beskattningsbart för att minska margineffekterna.

SKR ser positivt på en sådan utredning, men menar att det behövs en bredare utredning än aviserat. I skrivelsen presenteras de delar som SKR menar att den aviserade utredningen bör kompletteras med. Utredningen skulle med nedanstående punkter kunna bidra till att utveckla kommunernas arbete med ekonomiskt bistånd och samspelet med den statliga nivån – ytterst för att uppdatera ekonomiskt biståndet utifrån aktuella behov och utvecklingen.

I skrivelsen kommer det även beröras att kommunerna bär kostnader genom att komplettera otillräckliga ersättningar från staten eller a-kassorna eller då individer saknar inkomst på grund av långa handläggningstider hos olika myndigheter och a-kassor.

Skrivelsen presenterar inte förslag eller lösningar utan belyser de områden som behöver beaktas i den aviserade utredningen. I denna skrivelse lyfts följande delar avseende den enskildes incitament samt samhällets samlade insatser för olika målgrupper inom ekonomiskt bistånd:

- Återupprätta ekonomiskt bistånd som tillfälligt stöd vid korta perioder av försörjningsproblem
- Beakta särskilt nyanländas etablering och försörjning
- Öka enskildas incitament och säkerställa samhällets stöd för att gå från ekonomiskt bistånd till egen försörjning vid arbetslöshet
- Öka individers möjlighet till egen försörjning då de är förhindrade att arbeta på grund av sjukdom

För att möjliggöra en effektivare handläggningen och öka individens delaktighet bör följande delar inkluderas:

- Öka digitaliseringen och effektivisera handläggningen
- Riksnormen ska motsvara aktuella basbehov

- Stärk legitimiteten
- Stärk möjligheter för individen

Flera skäl för en bred översyn

En bredare översyn behövs av flera skäl.

Ekonomiskt bistånd inte tänkt som en försörjning över tid

Ekonomiskt bistånd är det yttersta skyddsnätet och är avsett att vara ett tillfälligt stöd när individen inte har någon annan möjlighet till försörjning. Av de som var biståndsmottagare under 2019 hade 40 procent långvarigt bidragsmottagande (tio månader eller mer), vilket är en ökning med 4 procent jämfört med 2018. Två tredjedelar av de vuxna biståndsmottagarna var utrikesfödda.¹ Utifrån pandemins effekter på arbetsmarknaden föreligger risk för att det långvariga mottagandet av ekonomiskt bistånd kommer att öka ytterligare. Utifrån den höga andelen långvariga bidragsmottagare är det tydligt att det ekonomiska biståndet fått en annan funktion än vad som ursprungligen avsågs. Ekonomiskt bistånd bör återgå till att utgöra ett tillfälligt stöd vid akuta försörjningshinder.

Behov av helhetssyn på individuella och strukturella faktorer

Individens behov av ekonomiskt bistånd är beroende av både individuella och strukturella faktorer det vill säga individens egen förmåga till försörjning och hur de statliga välfärdssystemen är konstruerade samspelar. Ekonomiskt bistånd berördes av nyligen presenterade a-kasseutredningen och utredningen om Framtidens socialtjänst utan att området beaktats. Istället har förslag avseende språkplikt och utökad jobbstimulans presenterats inom området ekonomiskt bistånd utan att en samlad översyn genomförts. Den bristande helhetssynen riskerar att ytterligare komplicera och försvåra handläggningen, vilket riskerar att skapa otydlighet både för kommunerna men också för den enskilde individen.

Nya möjligheter med digitalisering

Kommunernas förutsättningar att bedriva sitt arbete kring ekonomiskt bistånd har förändrats de senaste åren. Framförallt har möjligheten till digitalisering och automatisering utvecklats. Pandemin har drivit på omställningen till digitala arbetssätt.

Arbetsförmedlingens reformering

Andra politikområdets påverkan på ekonomiskt bistånd bör beaktas. Arbetsförmedlingens reformering och dess påverkan på samverkan mellan kommuner och Arbetsförmedlingen för att individer ska återgå till egen försörjning genom arbetsmarknadspolitiska insatser behöver belysas. Även förslag som berör området i

---

¹ Regeringens proposition 2020/21:1 Budgetpropositionen för 2021

nyligen avslutade utredningar såsom Framtidens socialtjänst och Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess bör beaktas.

Utredningen bör genomföras i nära samverkan med kommuner och SKR

Områden som den aviserade utredningen bör se över

Nedan redovisad de områden som SKR ser att en statlig utredning om ekonomiskt bistånd bör omfatta.

Återupprätta ekonomiskt bistånd som tillfälligt stöd vid korta perioder av försörjningsproblem

Många av de som söker om ekonomiskt bistånd gör det som komplement till arbetslöshetsersättning, aktivitetsstöd, etableringsersättning eller ersättningar inom sjukförsäkringen då nivåerna på deras ersättningar är otillräckliga för att uppnå skälig levnadsnivå. Enligt SKR:s sammanställning utifrån Socialstyrelsens statistik var det drygt 150 000 dubbelhanteringar av ansökningar under 2019².

I Långtidsutredningen 2019 konstateras att inkomstskillnaderna i Sverige har ökat sedan 1980-talet. Sverige var då en av ett av de mest jämlika länderna inom OECD men har nu närmast sig många andra europeiska länder vad gäller inkomstskillnadens storlek. Det finns flera förklaringar som samverkar men en delförklaring är att de flesta transfereringarna inte ökat i takt med löneutvecklingen vilket lett till en svagare relativ inkomstutveckling för grupper med låga inkomster som mer varaktigt får sin försörjning genom olika transfereringar.³ Att de statliga transfereringar inte följer övrig kostnads- och löneutveckling riskerar att ge ett genomslag inom ekonomiskt bistånd med fler individer som är i behov av kompletterande försörjningsstöd för att uppnå en skälig levnadsnivå.

Att individer som befinner sig i anvisade arbetsmarknadsprogram inte klarar sin försörjning genom den statliga ersättningen innebär stora samhällsekonomiska kostnader då individens försörjning administreras genom två ersättningssystem. Även de individer som har kvalificerat sig till en tillräckligt hög ersättning genom det ordinarie socialförsäkringssystemet och/eller en arbetslöshetsförsäkring kan behöva söka tillfälligt ekonomiskt bistånd på grund av långa handläggningstider inom myndigheter och a-kassor skapar även det en omfattande dubbeladministration

Utifrån det ekonomiska biståndets syfte att vara det yttersta skyddsnät påverkas det av hela socialförsäkringen, exempelvis barnbidrag, underhållsstöd och bostadsbidrag som har en påverkan på barnfamiljers möjligheter till försörjning. Under pandemin infördes en förstärkning av a-kassan och ett tillfälligt tillägg till bostadsbidraget för barnfamiljer. Då kostnaderna för det ekonomiska biståndet inte ökat i någon större

² <https://www.socialstyrelsen.se/statistik-och-data/statistik/statistikammen/ekonomiskt-bistand/>

³ Huvudbetänkande av Långtidsutredningen 2019, SOU 2019:65

omfattning i riket under pandemin finns det god anledning att dra slutsatsen att dessa åtgärder bidragit till individens möjligheter till egen försörjning. Däremot finns variationer i utvecklingen mellan kommuner där vissa har ökade kostnader för ekonomiskt bistånd och andra kommuner har minskade kostnader.

I överväganden av en framtida ordning för ansvars- och kostnadsfördelning mellan stat och kommun finns erfarenheter att hämta från våra grannländer. SKR har haft en dialog med det finska kommunförbundet då Finland sedan en tid tillbaka förstatligat det grundläggande utkomstötödet, vilket motsvarar vårt försörjningsstöd.

Utredningen bör sammanfattningsvis genomlysna trygghetssystemens påverkan på det ekonomiska biståndet och utifrån analysen lämna förslag som:

- förstärker och avgränsar det ekonomiska biståndets funktion att träda in som komplement, tillfälligt vid korta perioder av försörjningsproblem.
- tydliggör ansvars- och kostnadsfördelning mellan stat och kommun för individens försörjning.

Beakta särskilt nyanländas etablering och försörjning

Nyanlända har en särskilt utsatt position innan de hunnit etablera sig på arbetsmarknaden vilket påverkar deras möjligheter att ta del av sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen.

Arbetsförmedlingen har idag ansvaret för samordning av insatser till målgruppen under etableringstiden. Att det uppdraget lyckas är avgörande för att den enskilde ska uppnå egen försörjning och kvalificera in sig i social- och arbetslöshetsförsäkringar. SKR konstaterar i skrivelsen ”*Brister i samordningsansvaret för nyanländas etablering*” att bristerna i samordningen och stödet till nyanlända har accelererat de senaste åren i takt med Arbetsförmedlingens omställning och minskade lokala närvaro⁴. Att en hög andel av de som är relativt nya i Sverige inte kvalificerat sig för social- och arbetslöshetsförsäkringarna får effekten att de är överrepresenterade i målgruppen som uppstår ekonomiskt bistånd.

Även under etableringstiden är många i behov av ekonomiskt bistånd dels i det så kallade ”glappet” innan första utbetalning av etableringsersättning och socialförsäkringsförmåner, dels genom behov av kompletterande försörjningsstöd när etableringsersättningen inte räcker för att garantera en skälig levnadsnivå.

För att undersöka kostnaderna för ekonomiskt bistånd före, under och efter etableringsprogrammet har SKR låtit SCB göra en samkörning av register med uppgifter kring ekonomiskt bistånd och uppgifter om deltagare i etableringsuppdraget. SCB har också gjort en samkörning av ekonomiskt bistånd mot eventuell

---

⁴ [SKR, skrivelse 2020-12-03 *Brister i samordningsansvaret för nyanländas etablering behöver åtgärdas genom kommunal koordineringsfunktion*](#)

flyktingbakgrund och vistelsetid i landet. I den samkörningen görs således ingen specifik koppling till etableringsuppdraget.

Uppgifter för ekonomiskt bistånd åren 2011 till 2019 och visar att:

- Ekonomiskt bistånd i ”glappet”, dvs innan etableringsersättning betalas ut, har ökat kraftigt. 2019 ökar beloppen per person märkbart
- Ekonomiskt bistånd som betalas ut under pågående etableringsinsatser fortsätter att öka. En förklaring kan vara att etableringsersättningen inte prisjusterats sedan 2010.
- Hälften av det utbetalade biståndet i Sverige går till hushåll där någon kommit till Sverige som flykting eller anhörig till flykting.

Frågan om glappet, dvs initialt ekonomiskt bistånd som betalas ut innan påbörjade etableringsinsatser, har varit aktuell sedan etableringsreformen. Det handlar om ledtider hos olika myndigheter för att etableringsinsatser ska kunna påbörjas och ersättning betalas ut. Det handlar om så kallade UT-kort (Migrationsverket), folkbokföring och tilldelning av personnummer (Skatteverket), inskrivning i etableringsprogrammet och tid till upprättad handlingsplan (Arbetsförmedlingen), beslut om socialförsäkringstillhörighet och socialförsäkringsförmåner samt utbetalning av etableringsersättning (Försäkringskassan). Problemen med ledtider hos dessa olika myndigheter har varierat i omfattning. En större andel direktinresta, vidarebosatta och anhöriga, som inte har påbörjat någon av dessa administrativa processer innan bosättning i en kommun, ökar sannolikt det initiala ekonomiska biståndet.

Tabell 1. Bistånd innan och under etableringsinsatser, kronor per deltagare, 2019 års prisnivå

Inskrivna år	"Glappet" samt 1-12 månader i etablering	12 månader i etablering
2012	6 645	4 893
2013	7 183	4 535
2014	8 070	4 530
2015	11 253	4 296
2016	13 049	6 756
2017	17 808	8 271
2018	31 601	10 318
2019	37 666	

Tabellen ovan visar utbetalda belopp utslaget per deltagare i etableringen,. Utifrån tabellen är det rimligt att dra slutsatsen att utbetalningarna innan påbörjade etableringsinsatser (glappet) ökar över tid, och har ökat kraftigt de senaste åren. Även

beloppet under pågående etablering verkar nu öka (för de inskrivna 2019 går det inte att med någon rimlig säkerhet skilja dessa belopp från glappet), vilket sannolikt kan förklaras av att etableringsersättningen inte prisjusterats sedan 2010. Detta leder till större behov av kompletterade ekonomiskt bistånd. Allt större problem att hitta bostäder med en hyra som fungerar i dessa inkomstnivåer kan vara en viktig förklaring bakom ökningen.

Siffrorna i tabellen ovan ska ställas i relation till att schablonen kommunerna erhåller för att täcka kostnader för det initiala ekonomiska biståndet i ”glappet”. Den ersättningen skiljer sig för egenbosatta och anvisade från anläggningsboende och kvotflyktingar. För egenbosatta är den 3 000 kronor för barn och ungdomar under 20 år och 4 000 kronor för vuxna som fyllt 20 men inte 65 år. För anvisade från anläggningsboende och kvotflyktingar, 3 000 kronor för barn och ungdomar under 20 år och 7 500 kronor för vuxna som fyllt 20 men inte 65 år.

Analysen av kostnaderna kompliceras av att hushållssammansättningen har betydelse för det utbetalda biståndet. Fler anhöriginvandrare med barn innebär generellt ett ökat behov av bistånd. Något som gör det hela än mer komplicerat är det faktum att hushållen då också innehåller två vuxna individer i olika faser av etableringen.. Den huvudsakliga förklaringen är dock att de utbetalda beloppen ökat kraftigt, vilket sannolikt hänger ihop med ledtiderna.

Den aviserade utredningen bör kompletteras med att utifrån genomförd analys komma med förslag på hur:

- det kan säkerställas att staten tar det fulla kostnadsansvaret för de nyanländas etablering och försörjning

Öka enskildas incitament och säkerställ samhällets stöd för att gå från ekonomiskt bistånd till egen försörjning vid arbetslöshet

Kopplingen mellan arbetsmarknadspolitiken och ekonomiskt bistånd är stark. Socialtjänsten har i uppdrag att bistå den enskilde till att uppnå ett självständigt liv. Inom ekonomiskt bistånd innebär det bland annat stöd till den enskilde att uppnå egen försörjning genom arbete eller studier.

För att minska tiden med ekonomiskt bistånd och ge den enskilde stöd till egen försörjning bedriver många kommuner ett omfattande arbete genom olika arbetsmarknadsåtgärder samt har en samverkan med alla berörda myndigheter såsom Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och hälso- och sjukvården.

Idag möter kommunernas arbetsmarknadsenheter omkring 100 000 individer årligen. 2019 anvisades 42 procent av de som deltog i de kommunala arbetsmarknadsinsatserna från socialtjänsten. Detta är en ökning med 12 procent från föregående år vilket indikerar att de kommunala arbetsmarknadsinsatserna riktas mot målgruppen som kommunen har ekonomiska incitament att stötta till egen försörjning. Den andra stora remittenten till de kommunala arbetsmarknadsenheterna

Arbetsförmedlingen, anvisade 34 procent vilket är en minskning med 13 procentenheter jämfört med 2018⁵. En del av förklaringen till det omfattande arbete som bedrivs inom kommuner med arbetsmarknadsinsatser är att omkring hälften av de som har ekonomiskt bistånd idag har det av arbetslöshetsrelaterade skäl. En del av dem saknar helt arbetslöshetsersättning eller saknar tillräcklig ersättning från a-kassa.

SKR har tidigare föreslagit ett nytt arbetsmarknadspolitiskt program för att minska långvarigt mottagande av ekonomiskt bistånd. Målgruppen för programmet är individer mellan 25 och 58 år som står långt från arbetsmarknaden och som en längre tid har försörjt sig på ekonomiskt bistånd eller andra ersättningar. Förslaget omfattar en kombination av individanpassade insatser som är inriktade på att komma i arbete, utbildning, hälsa och socialt stöd. Insatserna ska kunna utföras av olika aktörer. Det centrala är att insatserna samordnas mellan aktörerna. Staten föreslås vara huvudansvarig för programmet, vilket ska bedrivas under ett år, med möjlighet till förlängning. Individen får en statlig ersättning, vilken kan kompletteras med andra inkomster från exempelvis barnbidrag och bostadsbidrag som sammantaget täcker deltagarens behov och minimerar behovet av kompletterande ekonomiskt bistånd.⁶

I utredningen bör ingå att analysera vilka aktörer som har starkast ekonomiska incitament för att stödja individer till självförsörjning. Det av SKR framtagna förslaget på ett arbetsmarknadsprogram bör beaktas i utredningen.

Utredningen bör sammanfattningsvis komma med förslag på hur:

- individens incitamenten att gå till arbete från ekonomiskt bistånd kan öka
- ett ändamålsenligt stöd från statliga myndigheter, kommuner och regioner bör organiseras för att stödja enskilda som uppbär ekonomiskt bistånd att gå till egen försörjning genom arbete och studier.
- förslag om utökad jobbstimulans som regeringen aviserat bör ingå i den aviserade utredningen och sättas i relation till andra förslag innan genomförandet.

Öka individers möjlighet till egen försörjning då de är förhindrade att arbeta på grund av sjukdom

Målgruppen som är förhindrad att arbeta på grund av sjukdom och som saknar sjukpenninggrundande inkomst (SGI) och deras behov av stöd för återgång till arbete, beskrivs i utredningen Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess, SOU 2020:24.

I betänkandet föreslogs ett förbättrat stöd till individer som har medicinska begränsningar, saknar SGI och uppbär försörjningsstöd. SKR ser att utredningen på ett

---

⁵ SKR- Kommunal arbetsmarknadsstatistik 2019 -<https://webbutik.skr.se/bilder/artiklar/pdf/7585-848-7.pdf>

⁶

<https://skr.se/integrationsocialomsorg/ekonomisktbistandforsorjning/brytlangvarigtbistandsmottagande/arbetsmarknadsprogramochersattningssystemforslag.15543.html>

förtjänstfullt sätt beskriver målgruppen men har i vårt remissvar avstyrkt rekommendationen att en utredning ges i uppdrag att se över hur ett utökat ansvar ska kunna åläggas socialtjänsten gällande denna målgruppen. SKR framförde då följande:

”SKR föreslår istället att en utredning bör få i uppdrag att lämna förslag om ett välfungerande och sammanhängande stöd för dem som saknar SGI, är i behov av rehabilitering och samtidigt är arbetslösa. Denna grupp som ofta befinner sig i en utsatt situation och har komplex problematik har varit förbisedd i nuvarande system. En sådan utredning bör ta fram förslag på ett system som säkrar ett välfungerande stöd för dessa individer som stärker deras väg mot arbete. Hur stödet ska se ut behöver också säkras i den reformering som nu sker av Arbetsförmedlingen. I utredningens uppdrag bör ingå att göra en djupare kartläggning av målgruppens storlek och behov i relation till det stöd som finns att tillgå hos olika aktörer – hos var och en för sig och i samverkan. Sjukas försörjning bör ingå som en del att se över. En utmaning som SKR särskilt vill lyfta fram är att nuvarande system riskerar att bidra till att sjuka blir långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd för sin försörjning.”⁷

Utredning bör sammanfattningsvis lämna förslag på:

- hur ett ändamålsenligt stöd säkerställs för de som är förhindrade att arbeta på grund av sjukdom och saknar sjukpenninggrundande inkomst – såsom samordningsansvar för gruppens rehabilitering och försörjning under sjukskrivning.

Öka digitaliseringen och effektivisera handläggningen

Utvecklingen av socialtjänstens uppdrag avseende ekonomiskt bistånd behöver liksom inom andra delar av socialtjänsten vila på vetenskaplig grund, vara forskningsbaserad och bygga på erfarenheter från professionen och brukarna. Digitalisering och automatisering är en förutsättning för välfärden. Flertalet myndigheter är idag i stor utsträckning digitaliserade, vilket också är en förväntan som de gemensamma målgrupperna har på offentlig sektor.

Kommunernas verksamhet inom ekonomiska bistånd är en föregångare inom kommunerna avseende digitalisering och automatisering av myndighetshandläggningen. SSBTEK (sammansatt bastjänst för ekonomisk bistånd) har varit en viktig framgångsfaktor för den utvecklingen. Med SSBTEK kan uppgifter från andra myndigheter avseende den enskildes inkomster och andra socialförsäkringsförmåner inhämtas digitalt, vilket underlättar handläggningen hos alla parter, även hos uppgiftslämnande myndigheter. SSBTEK har även skapat förutsättningar för kommunerna att utveckla automatiserade processer för handläggningen.

---

⁷ Remissvar från SKR, Tillsammans för en välfungerande sjukskrivnings- och rehabiliteringsprocess (SOU 2020:24), 2020-09-18

SKR har under 2019 och 2020 drivit projekt med 24 kommuner för att underlätta och möjliggöra för kommunerna att digitalisera och automatisera sina processer.

Erfarenheter från projektet har tagits tillvara för fortsatt stöd till andra kommuner i deras digitaliseringsarbete, både gällande handläggning av ekonomiskt bistånd men även andra interna och externa processer i kommunerna som gagnas av digitalt stöd och digitala kontaktvägar. En webbsida med metodstöd har tagits fram och ett flertal webbsändningar på temat har genomförts under det senaste året. Detta har varit möjligt att genomföra eftersom SKR under 2020 beviljats spridningsmedel av socialdepartementet.

Det bör också finnas vägar att förenkla genom att dela kunskap mellan kommunerna och samordna olika tjänster såsom till exempel e-tjänster vid ansökan om ekonomiskt bistånd.

Många kommuner har kommit långt i digitaliseringsarbetet men det krävs fortsatt samverkan mellan regeringskansliet och SKR för att kunna stödja kommunernas digitalisering vidare samt för att undanröja eventuella rättsliga och andra hinder. Tydligare vägledning och stöd från ansvariga myndigheter samt förändringar i lagstiftningen som möjliggör förenklingar av prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd och informationsinhämtning skulle kunna innebära stora möjligheter till ytterligare effektiviseringar och bidra till att de som står långt ifrån arbetsmarknaden ges bättre möjlighet att komma i arbete. En ökad digitalisering och effektivisering kommer också att kunna bidra till attraktiviteten inom yrket.

Utredning bör få uppdrag att ta tillvarata de redan inhämtade erfarenheterna från de genomförda projekten och aktiviteterna och lägga förslag:

- som innebär förenkling, effektivisering, stärkt samverkan och tillvaratagande av digitaliseringens möjligheter.
- som vilar på vetenskaplig grund, är forskningsbaserade och bygger på erfarenheter från professionen och brukare

Riksnormen ska motsvara aktuella basbehov

SKR har tidigare väckt frågan om en översyn av riksnormen⁸, initialt då TV-licensen blev en del av skatten och därmed lyftes bort från riksnormen som utgift. SKR menade då att TV-licensen borde ersättas med kostnaden för bredband inom ramen för riksnormen. SKR lyfte igen bredbandsfrågan genom en hemställan till regeringen i samband med att pandemins början då tillgång till ett fungerande bredband är en förutsättning att klara av undervisning på distans både för barn och vuxna.

Riksnormen inkluderar få poster och det innebär att mycket av det som är vardagliga kostnader behöver prövas utanför normen. Detta förfaringsätt innebär en omfattande

---

8

<https://skr.se/integrationsocialomsorg/ekonomisktbistandforsorjning/nyheterekonomisktbistandochforsorjning/nyheterekonomisktbistand/nodvandigtmedoversynavriksnormen.27426.html>

handläggningsprocess där den enskilde behöver styrka utgifter och socialnämnden fatta individuella beslut om de är skäligen eller inte. En riksnorm som inkluderar fler poster ger en större likvärdighet och tydliggör vad som kan anses ingå i en skälig levnadsnivå. En ökad tydlighet skapar också transparens gentemot den bidragssökande utifrån dennes rättigheter och skyldigheter.

Om försörjningsstödet ska bli beskattningsbart kommer det i sig att kräva en annan typ av garanterat grundbelopp, detta belopp behöver omfatta aktuella basbehov för individen för att inte skapa en onödigt komplicerad handläggning med en mängd individuella behov.

Utredningen bör genomlysna vilka poster som bör ingå i riksnormen utifrån aktuella basbehov för att uppnå en skälig levnadsnivå och också för att förenkla handläggningen och därefter lämna förslag på:

- en modernisering av riksnormen så att den motsvarar de aktuella basbehoven.

Stärk legitimiteten

I den allmänna debatten finns ett stort intresse för åtgärder mot fusk och oegentligheter inom socialförsäkringssystemen och ekonomiskt bistånd. Utredningen behöver hantera hur det ekonomiska biståndet kan utformas och transformeras till en digital hantering med hög säkerhet som försvårar för de som vill missbruka välfärdssystemet.

Socialtjänsten är här en del i ett sammanhang där flera andra myndigheter har viktiga uppdrag och det behöver klargöras hur samverkan mellan myndigheterna ska ske. I genomlysningen bör också ingå att se till eventuella risker att kontroller minskar tillgängligheten och försvårar för den majoritet av individer som inte har för avsikt att missbruka välfärdssystemet.

Utredningen bör genomföra en samlad analys av de initiativ som kommuner tagit för att minska felaktiga utbetalningar, hur myndighetssamverkan fungerar samt lämna förslag på:

- hur myndighetssamverkan för minska felaktiga utbetalningar kan stärkas.
- framtagande av förslag för en stärkt rättssäker digital hantering i syfte att felaktiga utbetalningar och oegentligheter.

Stärk möjligheten för individen

Komplexiteten i dagens system skapar svårighet för de individer som är i behov av ekonomiskt bistånd för att komplettera befintlig ersättning eller för att de saknar annan inkomst. De delar som omfattas av riksnormen är överblickbara men då normalt förekommande utgifter inte omfattas skapar det svårigheter och ställer höga krav på dialog mellan socialsekreterare och den enskilde att reda ut vilka rättigheter och skyldigheter som den enskilde omfattas av.

Även andra myndigheters regelverk försvårar för individen, ett exempel på det är individer som saknar kunskap om regler inom sjukpenning och därför förlorar sin SGI och sin möjlighet till egen försörjning.

Ur ett individperspektiv är också den ovan beskrivna problematiken med nyanlända vid ”glappet” och då de behöver kompletterande ekonomiskt bistånd under etableringstiden försvårande. Det skapar en otydlighet vilken myndighet som ansvarar för individersättning, planering och stöd under etableringstiden när den initiala kontakten är socialtjänsten. Problematiken med individens ersättning och de konsekvenser det får för individen har byggts in i systemet och också nu förvärrats då etableringsersättningen inte justerats sedan 2010. Överblickbarheten av rättigheter behöver förbättras både avseende vilket ekonomiskt stöd som den enskilde kan förvänta sig men också vilket faktiskt stöd till egen försörjning som hen kan få.

Legitimiteten inom ekonomiskt bistånd är även av vikt för den enskilde individen. Ett transparent system där den enskilde med lätthet kan överblicka hans eller hennes rättigheter och skyldigheter skapar en tillit till systemet.

Den gemensamma försörjningsskyldigheten för hushåll inom ekonomiskt bistånd kommer att behöva ses över om det ska bli beskattningsbart. Ett individualiserat bistånd har fördelar för individen och för samhället ur ett jämställdhetsperspektiv och för den individuella friheten men kan också komma att ge ökade kostnader för det ekonomiska biståndet och skulle innebära en ansvarsförflyttning av försörjningsansvaret. Den aviserade utredningen behöver inkludera individens perspektiv och också klargöra och förenkla den enskildes rättigheter och skyldigheter och lämna förslag på:

- ett för individen transparent system, med tydlighet avseende rättigheter och skyldigheter.
- hur den gemensamma försörjningsplikten för gifta och sammanboende ska beaktas.

Sveriges Kommuner och Regioner

Anders Knape
Ordförande